

Teza: postępowanie karne a postępowanie dyscyplinarne.

Jeżeli obwiniony radca prawny został skazany prawomocnym wyrokiem za popełnione przestępstwo, niezbędne jest stwierdzenie tożsamości czynu przypisanego jako przewinienie dyscyplinarne z przestępstwem, za które obwiniony został skazany. Sąd dyscyplinarny obowiązany więc jest dokonać niezbędnych ustaleń faktycznych i ocen co do tożsamości czynu. Jest natomiast związany wyrokiem skazującym co do popełnienia przestępstwa (jego znamion). Sądowi dyscyplinarnemu nie wolno wręcz dokonywać w tym zakresie własnych ustaleń i ocen, a obwiniony nie może kwestionować w postępowaniu dyscyplinarnym faktu popełnienia przestępstwa.

Sygn. akt WO-45/2

**Orzeczenie
z dnia 6 sierpnia 2020 roku**

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie w składzie:

Przewodniczący: Dorota Szubielska – sprawozdawca

Sędziowie : Anna Karaś

Stefan Mazurkiewicz

Protokolant: Anna Kuchniak

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Alicji Kujawy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 sierpnia 2020 roku odwołania z dnia 24 stycznia 2020 roku obwinionego radcy prawnego J. N. od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego (...) w K. z dnia 12 listopada 2019 roku sygn. akt D 165/X/19 uznającego obwinionego radcę prawnego J. N. winnym popełnienia zarzucanych mu deliktów dyscyplinarnych:

1.zmienia zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej kary w ten sposób, że na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (Dz.U. 2018.2115 ze zm. dalej u.r.p.) w związku z art. 4 § 1 k.k. i art. 74^{1 2} pkt 2 u.r.p. wymierza mu karę zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego na czas czterech lat. Obok kary zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego orzeka dodatkowo zakaz wykonywania patronatu na czas czterech lat,

2.kosztami postępowania odwoławczego w wysokości 1200 zł obciąża obwinionego.

Uzasadnienie

Pismem z dnia 7 czerwca 2010 roku Prokuratura Okręgowa w Krakowie zawiadomiła Rzecznika Dyscyplinarnego (...) w K. o skierowaniu do sądu aktu oskarżenia przeciwko radcy prawnemu J. N. o to, że w okresie od dnia 2 stycznia 2007 roku do 4 kwietnia 2007 roku dopuścił się czynu zabronionego z art. 230 § 1 k.k. w związku z art. 12 k.k.. Rzecznik Dyscyplinarny (...) w K. postanowieniem z dnia 21 czerwca 2010 roku wszczął dochodzenie o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 u.r.p. przez J. N., a w dniu 6 lipca 2010 roku zawiesił postępowanie w sprawie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego. Postanowieniem z dnia 6 marca 2019 roku Rzecznik Dyscyplinarny podjął zawieszony postępowanie, ponieważ wyrok Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej z dnia 13 listopada 2017 roku sygn. akt IV K 404/15 uprawomocnił się.

W dniu 22 lipca 2019 roku Rzecznik Dyscyplinarny skierował do Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego (...) w K. wniosek o ukaranie radcy prawnego J. N..

Orzeczeniem z dnia 12 listopada 2019 roku Okręgowy Sąd Dyscyplinarny (...) w K. uznał obwinionego radcę prawnego J. N. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, że w okresie od dnia 2 stycznia 2007 roku do 4 kwietnia 2007 roku w Z. i innych miejscowościach woj. (...), działając w krótkich odstępach czasu w wykonywaniu z góry powziętego zamiaru, wspólnie i w porozumieniu z A. M. powoływał się wobec J. G. na posiadane wpływy w Sądzie Rejonowym w Bytomiu oraz Sądzie Okręgowym w Katowicach i podjął się pośrednictwa w załatwieniu sprawy polegającej na odroczeniu wykonania kar pozbawienia wolności orzeczonych prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Bytomiu Wydział II Karny z dnia 10 października 2005 roku sygn. akt II K 1482/00 wobec J. G., M. G., K. G. (1) i K. G. (2) w zamian za przyjętą korzyść majątkową w postaci pieniędzy w łącznej kwocie 187.500 złotych za co prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej z dnia 13 listopada 2017 roku, sygn. akt VI K 404/15 skazany został na mocy art. 230 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 12 k.k. na karę jednego roku i sześciu miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący cztery lata tj. czynu z art. 64 ust. 1 u.r.p. w związku z art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (Uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 roku) i za to na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 5 u.r.p. w związku z art. 4 § 1 k.k. i art. 74¹ pkt 2 u.r.p. wymierzył mu karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego.

(...) obciążył też obwinionego radcę prawnego J. N. zryczałtowanymi kosztami postępowania dyscyplinarnego w kwocie 1250.00 zł.

Orzeczenie (...) w K. z dnia 12 listopada 2019 roku zostało zaskarżone w całości przez obwinionego radcę prawnego J. N. odwołaniem z dnia 24 stycznia 2020 roku. Orzeczeniu I instancji obwiniony zarzucił naruszenie szeregu przepisów prawa materialnego jak i przepisów o postępowaniu, przy czym najdalej idącym zarzutem było naruszenie art. 70 ust. 1 u.r.p. przez niezastosowanie, bowiem postępowanie wszczęto w dniu 21 czerwca 2010 roku, a więc po upływie trzech lat od popełnienia zarzucanego przewinienia dyscyplinarnego, które miało miejsce w okresie od 2 stycznia 2007 roku do 4 kwietnia 2007 roku. Podnosząc zarzut przedawnienia obwiniony wniósł o uchylenie orzeczenia i umorzenie postępowania. W licznych kolejnych zarzutach, nie zgadzając się z orzeczeniem najsurowszej kary dyscyplinarnej, obwiniony kwestionował:

1.

ukaranie go za delikt dyscyplinarny „sprzed dwunastu lat” w czasie, gdy nie rozpoczął jeszcze wykonywania zawodu radcy prawnego,

2.

zastosowanie art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 roku, podczas gdy zarzut przewinienia dyscyplinarnego dotyczy okresu od stycznia do kwietnia 2007 roku,

3.

naruszenie art. 65 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 74¹ pkt 2 u.r.p. przez zaniechanie rozważenia jakichkolwiek okoliczności łagodzących po stronie obwinionego,

4.

naruszenie art. 424 § 2 k.p.k. przez nieprzytoczenie okoliczności, które sąd I instancji miał na względzie przy wymiarze kary, albowiem sąd nie uzasadnił w ogóle wymierzonej kary,

5.

wydanie orzeczenia na podstawie materiałów nieujawnionych w toku rozprawy, a dotyczących rzekomego posługiwania się tytułem radcy prawnego w okresie objętym zarzutem przewinienia dyscyplinarnego, w tym pełnienia funkcji prokurenta w firmie teścia,

6.

uzupełnienie przez O SD poza rozprawą treści dokumentów, na podstawie których oparł zaskarżone orzeczenie,

7.

naruszenie art. 387 k.p.k. przez zaniechanie rozważenia wniosku obwinionego o dobrowolne poddanie się karze dyscyplinarnej,

8.

orzeczenie wobec obwinionego naruszenia „godności zawodu radcy prawnego” bez dokładnego wskazania zakresu tego pojęcia oraz wyjaśnienia zasadności jego zastosowania wobec przewinienia poprzedzającego rozpoczęcie wykonywania zawodu radcy prawnego,

9.

przypisanie obwinionemu popełnienie łapownictwa biernego, choć czyn wskazany w orzeczeniu sądu karnego nie dotyczy art. 228 k.k.,

10.

bezzasadne oddalenie wniosku dowodowego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z treści orzeczenia Sądu Okręgowego z dnia 19 czerwca 2015 roku sygn. akt VI Ka 219/15, a tym samym zaniechanie przez (...) dokładnego ustalenia stanu faktycznego i rozważenia pełnego materiału dowodowego, rzutującego na ocenę postępowania obwinionego,

11.

naruszenie art. 64 ust. 1 u.p.r. przez niewskazanie przez (...) konkretnie za którą z czynności wymienionych w art. 64 ust. 1 (postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu, naruszenie obowiązków zawodowych) wymierzył karę dyscyplinarną. Według obwinionego jedynie łączne traktowanie jako podstawy prawnej art. 64 ust. 1 u.p.r. oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu etyki oraz kilkukrotne sformułowanie twierdzenia o naruszeniu godności zawodu uprawdopodobnia tezę, że wymierzona kara dotyczy następstwa naruszenia godności zawodu radcy prawnego.

W konsekwencji powyższych zarzutów obwiniony wniósł o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania albo zmianę zaskarżonego orzeczenia i wymierzenie kary nie będącej tak rażąco niewspółmierną i niesprawiedliwą na podstawie ujawnionych okoliczności oraz rozważenia okoliczności łagodzących.

WSD zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się częściowo uzasadnione, co w konsekwencji doprowadziło do zmiany zaskarżonego orzeczenia. Spośród licznych zarzutów zawartych w odwołaniu w zasadzie tylko dwa mają znaczenie z punktu widzenia przedmiotu postępowania, bowiem wiążą się bezpośrednio ze skarżonym orzeczeniem.

Pozostałe zarzuty podnoszone w odwołaniu nie mają w istocie żadnego związku z postępowaniem dyscyplinarnym, bowiem wskazują na obrazę prawa, do której miało dojść w toku postępowania karnego, które nie może być przecież kontrolowane w postępowaniu dyscyplinarnym.

Nie ma racji obwiniony stawiając zarzut naruszenia art. 70 ust. 1 u.p.r. przez niezastosowanie w związku z upływem terminu przedawnienia do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. W sprawie ma bowiem zastosowanie art. 70 ust. 3 u.p.r., który stanowi, że „jeżeli czyn zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne następuje dopiero z upływem okresu przedawnienia karalności przestępstwa”. Należy zatem wziąć pod uwagę postanowienia art. 101 § 1 k.k. aby ustalić termin przedawnienia.

Kwestie przedawnienia oraz wzajemnych relacji postępowania karnego i postępowania dyscyplinarnego wyłożył klarownie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 listopada 2017 roku sygn. akt SNO 48/17, warto więc przytoczyć fragment jego uzasadnienia, który w pełni odnosi się do okoliczności niniejszej sprawy: „Zasadą jest, że postępowanie dyscyplinarne prowadzone przeciwko sędziemu toczy się niezależnie od postępowania karnego wszczętego przeciwko niemu, także w wypadku jednoczesności i podmiotowo - przedmiotowej tożsamości tych postępowań. W takiej sytuacji postępowanie dyscyplinarne należy zawiesić do czasu ukończenia postępowania karnego, gdy przemawia za tym wzgląd na ekonomię procesową lub konieczność zastosowania instytucji określonej w art. 108 § 4 u.s.p. Niezależność tych postępowań jest wynikiem tego, że inne są kryteria kwalifikacji czynu jako przewinienia dyscyplinarnego, a inne jako przestępstwa. Tożsamość przedmiotu postępowania karnego i postępowania dyscyplinarnego oznacza więc tożsamość czynu, a nie tożsamość jego ocen prawnych. Kwestia kwalifikacji czynu stanowiącego przewinienie dyscyplinarne jako przestępstwa, nie jest dokonywana w zakresie ustalenia popełnienia czynu, uznania winy i spełnienia znamion przewinienia dyscyplinarnego. Analiza w tym zakresie następuje przy ocenie przedawnienia przewinienia dyscyplinarnego, w szczególności przy zastosowaniu art. 108 § 4 u.s.p., według którego, jeżeli przewinienie dyscyplinarne zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie przewidziane w przepisach Kodeksu karnego. Zastosowanie tego przepisu wymaga stwierdzenia, że czyn przypisany jako przewinienie dyscyplinarne pod postacią uchybienia godności urzędu zawiera znamiona przestępstwa. Jeżeli obwiniony został skazany prawomocnym wyrokiem za popełnione przestępstwo, niezbędne jest stwierdzenie tożsamości czynu przypisanego jako przewinienie dyscyplinarne z przestępstwem, za które obwiniony został skazany. Sąd dyscyplinarny, stosując odpowiednio przepis art. 8 § 1 k.p.k. w związku z art. 128 u.s.p. wskazujący, że sąd karny samodzielnie rozstrzyga zagadnienia faktyczne prawne i poza wyjątkami przewidzianymi w art. 8 § 2 k.p.k., nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu, przy ocenie przewinienia dyscyplinarnego na podstawie art. 108 § 4 u.s.p., jest związany uprzednim prawomocnym wyrokiem skazującym za tożsamy czyn. Sąd dyscyplinarny obowiązany więc jest dokonać niezbędnych ustaleń faktycznych i ocen co do tożsamości czynu. Jest natomiast związany wyrokiem skazującym co do popełnienia przestępstwa (jego znamion). Sądowi dyscyplinarne mu nie wolno wręcz dokonywać w tym zakresie własnych ustaleń i ocen, a obwiniony nie może kwestionować w postępowaniu dyscyplinarnym faktu popełnienia przestępstwa”. W tym zakresie ustalenia i oceny (...) są prawidłowe.

Co do zawartego w odwołaniu zarzutu braku dokładnego wskazania zakresu pojęcia „godności zawodu radcy prawnego” należy zwrócić uwagę na wypowiedź Trybunału Konstytucyjnego w orzeczeniu z dnia 27 lutego 2001 roku sygn. akt K 22/00, w której Trybunał Konstytucyjny wyjaśnił normatywny sens wszelkich kodeksów etyki i innych tego rodzaju aktów, wskazując, że w przypadku deliktu dyscyplinarnego natura czynów nagannych jest inna niż czynów będących przedmiotem postępowania karnego (choć granice między nimi mogą być w niektórych wypadkach nieostre). Cechuje je specyfika wynikająca z różnorodnego charakteru czynów powodujących odpowiedzialność dyscyplinarną, usprawiedliwiająca ustawowe ich niedookreślenie, z uwagi na obiektywną niemożność stworzenia katalogu zachowań zagrażających należytemu wykonywaniu obowiązków służbowych, czy zachowania godności zawodu. Odpowiedzialność dyscyplinarna związana jest z postępowaniem sprzecznym z zasadami deontologii zawodowej, powagą i godnością wykonywalnego zawodu, z czynami godzącymi w prestiż zawodu albo uchybiającymi obowiązkowi zawodowemu. Zatem delikt dyscyplinarny oceniany musi być nie tylko w płaszczyźnie normatywnej, ale także zawodowej i etycznej.

Nie ma racji obwiniony zarzucając (...) uzupełnienie treści dokumentów, na podstawie których oparł zaskarżone orzeczenie. (...) w uzasadnieniu orzeczenia, na podstawie art. 105 k.p.k. dokonał sprostowania omyłek pisarskich. Sprostowaniu w trybie art. 105 k.p.k. może podlegać każda omyłka pisarska niezależnie od jej doniosłości, jednak

pod warunkiem, że w wyniku sprostowania nie dojdzie do zmiany orzeczenia lub zarządzenia o charakterze merytorycznym, gdyż taka zmiana jest możliwa jedynie w wyniku rozpoznania sprawy w granicach środka zaskarżenia (postanowienie SN z dnia 16 grudnia 2009 roku sygn. akt IV KK 347/09, OSN w SK 2009, poz. 2572). W takim znaczeniu dopuszczalne jest sprostowanie oczywistego błędu jak np. daty popełnienia czynu, danych personalnych czy też błędnie przepisane nazwiska.

Zgodzić się należy z obwinionym, że (...) w zaskarżonym wyroku nie uzasadnił wymierzonej kary, nie znalazł też po stronie obwinionego żadnych okoliczności łagodzących, poprzestał na przywołaniu normatywnych wzorców zachowań radcy prawnego określonych w art. 24 ust. 1 pkt 5 u.r.p. i art. 27 ust. 1 u.r.p., w preambule KERP oraz art. 11 KERP. Te cechy i właściwości były punktem odniesienia (...) przy ocenie winy jak i kary.

(...) w K. wymierzając obwinionemu karę dyscyplinarną pozbawienia prawa wykonywania zawodu radcy prawnego stwierdził, że „obwiniony dopuszczając się przypisanego mu przewinienia dyscyplinarnego - postępowania niegodnego radcy prawnego utracił wskazane w u.r.p. przymioty niezbędne do wykonywania zawodu radcy prawnego. Z tej przyczyny Sąd Dyscyplinarny, nie znajduje po stronie obwinionego żadnych okoliczności łagodzących...” Nie wiadomo, czy (...) w ogóle ustalał okoliczności łagodzące skoro ich nie wskazał. Nie wyjaśnił też na jakiej podstawie uznał, że obwiniony utracił wskazane w ustawie i KERP przymioty niezbędne do wykonywania zawodu radcy prawnego - należy rozumieć, że bezpowrotnie - jeżeli (...) na tę okoliczność nie przeprowadził żadnego dowodu, ani nie wyjaśnił, kwestii, która wydaje się istotna, jak zachowywał się obwiniony pomiędzy okresem popełnienia deliktu dyscyplinarnego, a dniem orzekania przez (...), a więc w okresie ponad 12 lat, gdy wykonywał zawód radcy prawnego.

Wobec związania, co do znamion przypisanego obwinionemu czynu zabronionego z art. 230 § 1 k.k., przez skazanie go prawomocnym wyrokiem karnym, (...) zasadnie uznał, że doszło do zabronionego etycznie postępowania radcy prawnego i zachowanie to stanowi uchybienie godności zawodu radcy prawnego. Wymierzając obwinionemu karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu nie wziął jednak pod uwagę: przy ocenie charakteru deliktu dyscyplinarnego, którego dopuścił się obwiniony - czasu jego trwania, liczby podjętych nieetycznych zachowań, czy podważa w istotny sposób zaufanie do wszystkich radców prawnych, nie uwzględnił właściwości i warunków osobistych obwinionego, jego postawę w okresie poprzedzającym popełnienie przestępstwa, jak i po jego popełnieniu, a także jego postawę w toku postępowania dyscyplinarnego. Brak ustaleń w powyższym zakresie nie pozwala na uznanie, że (...) wymierzając karę mógł prawidłowo zważyć, czy dolegliwość kary nie przekroczyła stopnia winy.

Z analizy akt sprawy i przebiegu postępowania dyscyplinarnego wynikają następujące okoliczności, które mają wpływ na wymiar kary: uprzednia niekaralność obwinionego, dobrowolne i niezwłoczne wykonanie wyroku sądu karnego, wystąpienie z wnioskiem

dobrowolne poddanie się karze dyscyplinarnej i przyznanie się do popełnienia zarzucanego czynu, wydanie orzeczenia przez sąd dyscyplinarny po upływie trzynastu lat od czasu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego.

1

Poczucie sprawiedliwości nie jest równoznaczne z wymierzaniem tylko najsurowszych kar, ale takich które dają gwarancję skutecznego zwalczania nieetycznych zachowań oraz tworzą atmosferę zaufania do obowiązującego systemu prawa.

Przy wymiarze kary obwinionemu WSD wziął pod uwagę właściwości i warunki osobiste obwinionego, jego postawę w okresie poprzedzającym popełnienie przestępstwa, jak i po jego popełnieniu, a także postawę w toku dyscyplinarnego postępowania. Do okoliczności obciążających WSD zaliczył znaczny stopień społecznej szkodliwości przypisanego obwinionemu czynu, nieetyczne zachowanie będące wyrazem braku poszanowania dla prawa

instytucji wymiaru sprawiedliwości. Nie wydają się jednak usprawiedliwione tak katoryczne oceny, aby takie jednorazowe zachowanie podważało sens zawodu radcy prawnego, czy godziło w fundamentalne zasady wymiaru

sprawiedliwości albo podważało w istotny sposób zaufanie do wszystkich radców prawnych i całego wymiaru sprawiedliwości.

2

Jako okoliczności łagodzące WSD potraktował uprzednią niekaralność obwinionego, dobrowolne i niezwłoczne wykonanie wyroku karnego, wystąpienie z wnioskiem o dobrowolne poddanie się karze dyscyplinarnej i przyznanie się do popełnienia zarzucanego czynu, popełnienie czynu przed faktycznym podjęciem praktyki zawodowej, orzekanie w sprawie dyscyplinarnej po upływie trzynastu lat od czasu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Nie bez znaczenia było również przyjęcie w prawomocnym orzeczeniu sądu karnego „pozytywnej względem oskarżonego prognozy społeczno-kryminologicznej”.

Ustalając wymiar kary zawieszenia prawa do wykonywania zawodu na cztery lata za czyn przypisany obwinionemu WSD uznał, że wymierzenie takiej kary jest zasadne i adekwatne do stopnia szkodliwości społecznej deliktu.

O kosztach postępowania WSD orzekł na podstawie art. 70⁶ ust. 1 i ust. 2 u.p.r. w związku art. 2 § 1 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 uchwały KRRP z 20 marca 2015 roku nr 86/X/2015.